

Andrzej Zieliński

Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 14 października 1998 r.

Palestra 43/11(503), 143-145

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 14 października 1998 r.

II CKN 687/98*

Teza głosowanego orzeczenia brzmi:

Wniosek adwokata lub radcy prawnego, ustanowionego dla strony zwolnionej od kosztów sądowych w całości lub w części, o zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, nie zawierający oświadczenia, że żądane koszty nie zostały zapłacone w całości lub w części, podlega oddaleniu, jako nieuzasadniony.

1. Stan faktyczny i prawny będący podstawą do sformułowania powyższej tezy przedstawiał się następująco:

Pełnomocnik ustanowiony z urzędu złożył wniosek o zasądzenie kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – przy czym – składając ten wniosek, nie złożył oświadczenia, iż żądane koszty nie zostały zapłacone w całości lub w części.

Tymczasem – zgodnie z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013) – oświadczenie to jest nieodzownym elementem uzasadnienia wniosku o przyznanie kosztów, stanowiącym przesłankę do przyjęcia, że praca adwokata lub radcy prawnego nie została wynagrodzona, a zatem, iż zachodzi podstawa poniesienia kosztów z tego tytułu przez Skarb Państwa na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm.) lub art. 22³ ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.).

Sąd Najwyższy stanął przy tym na stanowisku, że niezłożenie przez pełnomocnika owego oświadczenia nie stanowi braku formalnego pisma, lecz brak w zakresie uzasadnienia wniosku, toteż nie podlega ewentualnemu uzupełnieniu w trybie art. 103 k.p.c.

W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, iż wniosek adwokata lub radcy prawnego, ustanowionego dla strony zwolnionej od kosztów sądowych w całości lub w części, o zasądzenie kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, nie zawierający oświadczenia, że żądane koszty nie zostały zapłacone w całości lub w części, podlega oddaleniu, jako nieuzasadniony.

2. Dla lepszego zrozumienia istoty sprawy warto przytoczyć treść przepisów, na które powołuje się w uzasadnieniu swojego postanowienia Sąd Najwyższy:

* Opublikowane w OSNC 1999, nr 3, poz. 63.

Art. 29 Prawa o adwokaturze brzmi: „1. Koszty nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa. 2. Zasady ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej, o której mowa w ust. 1, określa Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z Naczelną Radą Adwokacką”.

Art. 22³ ustawy o radcach prawnych brzmi: „1. Koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa. 2. Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia kosztów, o których mowa w ust. 1”.

Z kolei § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości brzmi: „Wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej powinien zawierać oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części”.

3. Przepisy art. 29 Prawa o adwokaturze i art. 22³ ustawy o radcach prawnych kreują fundamentalną, materialnoprawną zasadę, że każda pomoc prawna udzielona przez adwokata lub radcę prawnego w postępowaniu sądowym (cywilnym i karnym), ustanowionych z urzędu, musi być opłacana przez Skarb Państwa, jeżeli nie została opłacona w inny sposób.

Kierując się konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) oraz zasadą obowiązku wynagradzania za pracę, statuowaną w art. 65 ust. 4 Konstytucji RP uznać należy, iż żadne przyczyny formalne nie mogą stanowić przeszkody do wykonywania obowiązku wynagrodzenia za pracę przez zobowiązane do tego podmioty.

Wracając na grunt omawianego orzeczenia nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, według którego niezłożenie przez pełnomocnika oświadczenia, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części nie stanowią braku formalnego pisma, lecz brak w zakresie uzasadnienia wniosku.

Użycie w § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zwrotu, że wniosek o którym mowa **powinien zawierać** oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, przesądza o formalnym charakterze tego wymogu. Identyczne sformułowanie zawierają np. przepisy art. 126 § 1 k.p.c. dotyczące wymogów formalnych pisma procesowego, czy też art. 187 § 1 k.p.c. dotyczący wymogów formalnych pozwu.

W obrębie jednego systemu prawnego nie można dokonywać różnej wykładni tych samych pojęć.

Na warunki formalne pism procesowych – a takim pismem jest również wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej – składają się wymagania przewidziane ogólnie dla wszystkich pism procesowych (art. 126 k.p.c.), jak i warunki szczególne ustanowione dla poszczególnych rodzajów pism.

Takim warunkiem szczególnym (formalnym) jest właśnie wymóg zawarcia we wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej oświadczenia, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części.

Brak zatem owego oświadczenia, jako brak formalny wniosku, powinien uruchomić procedurę przewidzianą w art. 130 k.p.c. Oznacza to, że

wniosek z takim brakiem nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, a co za tym idzie obowiązuje przewodniczącego do wezwania pełnomocnika do uzupełnienia tego braku w terminie tygodniowym, pod rygorem zwrócenia wniosku.

Dopiero w razie nieuzupełnienia powyższego braku w zakreślonym przez przewodniczącego terminie wniosek o przyznanie kosztów niezapłaconej pomocy prawnej powinien zostać **zwrócony**, w żadnym zaś razie nie oddalony.

Z podanych przyczyn głosowane postanowienie nie zasługuje na aprobatę.

Andrzej Zieliński